

Godkänt
2025-11-24
Giltigt t.o.m
2028-11-24

Versionsnummer
18.0
Diarienummer

Stickskada eller annan händelse med risk för blodsmitta - åtgärder

Med blodburen smitta avses här HIV, Hepatit B och Hepatit C.

Risk för överföring av blodburen smitta finns vid

- Stick- och skärskador av föremål förorenade av blod eller blodtillblandade kroppsvätska.
- Blodstänk på slemhinnor (mun, näsa, ögon) eller på skadad hud.

Dokumentet är tänkt att användas då den utsatte är personal inom vården i Region Dalarna, men de flesta delarna kan också användas när annan person har utsatts för risk.

Begrepp

Index - den person/patient som utgör möjlig källa till blodsmitta.

Exponerad - den person som har utsatts för möjlig blodsmitta, t ex genom att ha stuckit sig på en nål som tidigare använts på index.

Innehåll

Omedelbara åtgärder	2
Ansvarig på plats	3
Ansvarig läkare	4
Infektionsjour	5
Verksamhetschef/arbetsgivare	6
Referenser	7
Bilaga A - Förslag på mall för lokal rutin vid händelse med risk för blodsmitta.....	8
Bilaga B - Provtagningskataloger – fem val	9

Omedelbara åtgärder

Vid stick och skärskada: Desinfektera snarast området med en riklig mängd sprit. Använd det som finns tillgängligt, handsprit, ytdesinfektionsmedel eller klorhexidinsprit.

Vid stänk i ögon: Skölj rikligt med ögondusch eller natriumklorid i första hand. Alternativt kan kranvatten användas. Ta ut eventuella kontaktlinser. Skölj igen.

Vid stänk i mun och slemhinna: Skölj noga. Använd det som finns lättillgängligt, till exempel vatten eller annan vätska.

Kontakta därefter ansvarig på plats, t ex din arbetsledare, för fortsatta åtgärder.

Ansvarig på plats

□ Kontakta företagshälsovård eller läkare för provtagning och bedömning

Om:

- **Index med känd blodsmitta eller intravenöst missbruk** kontakta infektionsjour *omedelbart* (nås via växeln).
- **Index utan känd blodsmitta och intravenöst missbruk eller okänd index.**
 - **Exponerad är inte immun mot hepatit B** (Immun = vaccinerad med ≥ 3 doser och därefter kontrollerat att *anti-HBs* ≥ 10 IU/L) kontakta Företagshälsovården eller utsedd ansvarig läkare snarast möjligt.
 - **Exponerad är immun mot hepatit B** (Immun = vaccinerad med ≥ 3 doser och därefter kontrollerat att *anti-HBs* ≥ 10 IU/L) kontakta Företagshälsovården eller utsedd ansvarig läkare nästa vardag.

Företagshälsovården kontaktas via 0771 23 00 00. Kontakten tas tillsammans med exponerad. Uppge kostnadsställe och beställare.

Om lokal rutin med **utsedd ansvarig läkare** saknas så kontaktas i första hand företagshälsovården. I andra hand kan förslagsvis:

- Arbetsplatser med egna läkare/jourläkare kontaktar denna.
- Folkvandvården kontaktar närmaste vårdcentral/jourmottagning.
- Arbetsplatser utan egna läkare kontaktar infektionsjour

□ Ge stöd till den drabbade

Stickskador ger ofta upphov till oro även om risken för smitta i stort sett alltid är mycket liten. Det är viktigt att den drabbade erbjuds psykosocialt stöd. Samtal hos psykolog/beteendevetare kan erbjudas via företagshälsovården.

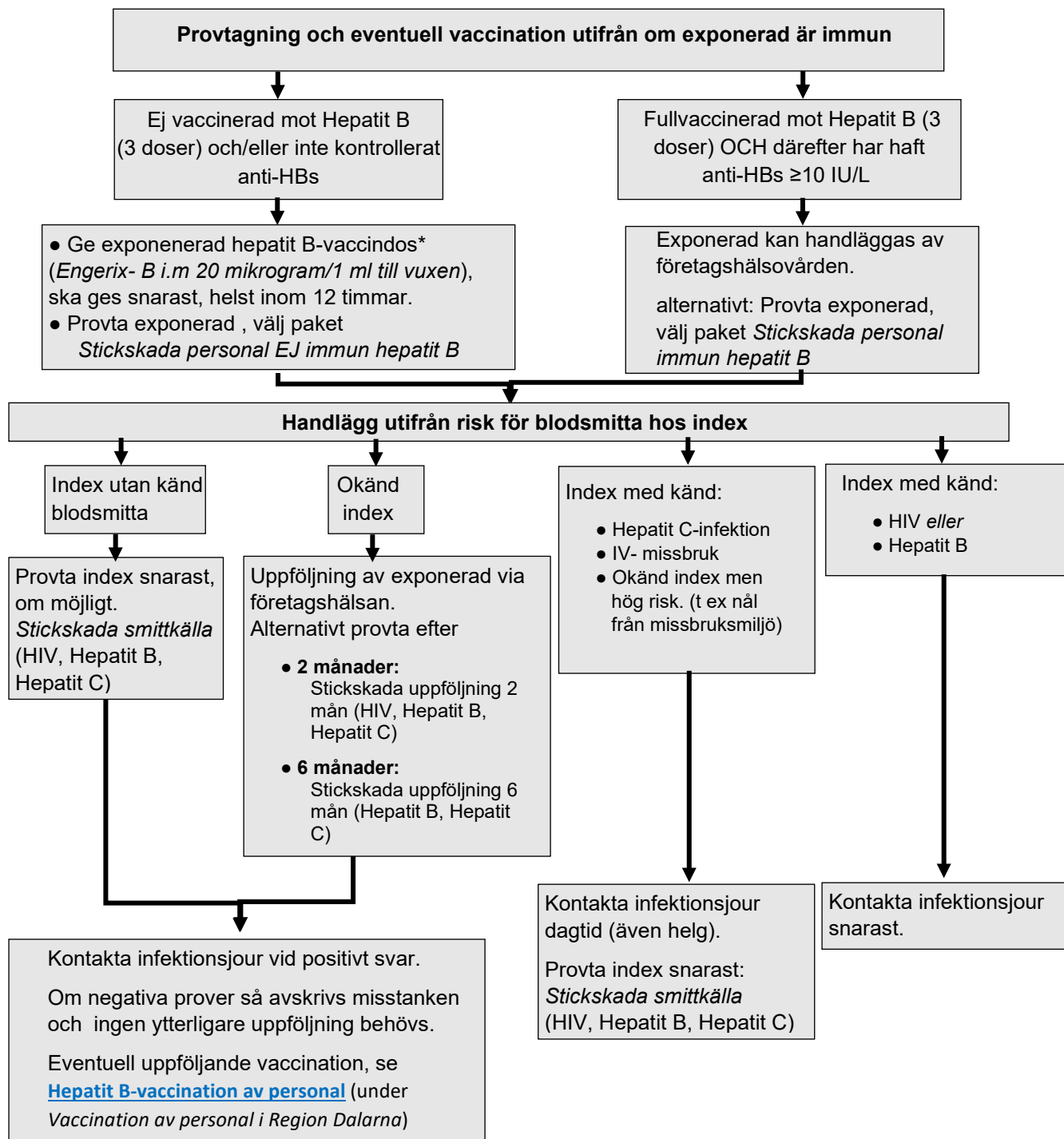
□ Försäkra dig om att provtagning och eventuell vaccination som ansvarig läkare ordinerar blir utförd.

□ Försäkra dig om att en avvikelserapport (Synergi) skrivs.

Personuppgifter på de inblandade dokumenteras i avvikelserapporten.

Ansvarig läkare (Se ovan vilken läkare som ska kontaktas)

Handlägg enligt flödesschemat, se också instruktioner nedanför schemat. Infektionsjour kontaktas av ansvarig läkare när det framgår av schemat. Infektionsjouren ansvarar normalt inte för provsvar.

*Akutmottagningarna i Avesta och Ludvika har hepatit B-vaccin. I Falun och Mora finns hepatit B-vaccin i servicelagren i depåförråden.

- **Ordinera den exponerade en dos hepatit B-vaccin enligt flödesschemat**
(*Engerix-B intramuskulärt 20 mikrogram/1 ml till vuxen*)
 - Dosen ska ges snarast, helst inom 12 timmar.
 - Vaccin ges ej om den exponerade har fått minst 3 doser vaccin och därefter har kontrollerat att anti-HBs ≥ 10 IU/L.
- **Ordinera prover på index och exponerad enligt flödesschema.**
 - Provtagning kräver samtycke. Om provtagning av index ej kan göras så handläggs som vid okänd index.
 - Beställningar görs i Cosmic: *Beställning>Klinisk mikrobiologi Dalarna>Paket*. Där finns fem paket som börjar med *Stickskada*, vilken du ska välja framgår av flödesschemat (för beskrivning av vilka analyser som ingår i paketen se bilaga B).
 - Provtagning av exponerad kan vänta till nästa vardag, men om Hepatit-B-vaccination ges bör provet göras vid samma tillfälle, innan vaccinationen.
 - Infrysningsprovet sparas på mikrobiologen och kan analyseras i händelse av positiva uppföljningsprover.
- **Dokumentera händelsen i den exponerades journal.**
 - Observera att index identitet inte får anges i journalen.
- **Följ upp med prover och eventuellt ytterligare vaccination.**
 - Uppföljning efter stickskada kan utföras av företagshälsan efter beställning av närmaste chef via telefon 0771 23 00 00. De behöver information om när stickskadan inträffade och exponerads vaccinationsskydd, samt kostnadsställe och beställare.
 - Se också [Hepatit B-vaccination av personal](#) (under *Vaccination av personal i Region Dalarna*) för riktlinjer om uppföljande vaccination.

Infektionsjour

Kontaktas om index har känd HIV, hepatit B, hepatit C eller ett intravenöst missbruk.

Verksamhetschef/arbetsgivare

- ☐ Försäkra dig om att eventuell uppföljande provtagning och vaccination av den anställda blir gjord.
- ☐ Försäkra dig om att avvikelserapport (Synergi) skrivs och att personuppgifter på de inblandade dokumenteras där.
- ☐ [Utför arbetsskadeanmälan](#) till försäkringskassan.
- ☐ Vid känd eller stark misstanke om blodsmitta hos index ska anmälan också göras till arbetsmiljöverket.

All provtagning, eventuell profylax och vaccin ska vara kostnadsfri för den anställda.

Se vårdhandboken för information om arbetsgivare och anställds ansvar för att förebygga blodsmitta [Stick- och skärskador samt exponering med risk för blodburen smitta](#). På [Suntarbetsliv - Vast och säkert](#) finns råd och material för hur man förebygger stickskaador.

Arbetsgivarens ansvar framgår av *Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd (AFS 2023:10) om risker i arbetsmiljön - 11 kap Smittrisker*. Ansvaret omfattar bland annat att se till att rutiner finns på plats för att förebygga och hantera risk för blodsmitta, inklusive att erbjuda vaccination.

Varje enhet bör ha en lokal rutin för att anställda för att de ska veta hur en riskhändelse ska hanteras, både under kontorstid och jourtid.

Rutinen bör omfatta

- Vem som är den ansvariga på plats som den anställda ska vända sig till vid riskhändelse
- Var/ till vem ansvarig på plats vänder sig för kontakt med läkare för bedömning och provtagning.
- Var eventuell vaccinationsdos i samband med händelsen kan ges.
- Var uppföljande prover/vaccination kan ske.

Bilaga A kan användas för att upprätta en sådan rutin.

Stickskaador och andra riskhändelser ger ofta upphov till oro och det är viktigt att den drabbade erbjuds psykosocialt stöd, både direkt i samband med händelsen och senare. Anställda som i sitt arbete riskerar att utsättas för blodsmitta ska efter riskbedömning erbjudas vaccination mot hepatit B. Se [Hepatit B-vaccination av personal](#) (under Vaccination av personal i Region Dalarna)

Referenser

Arbetsmiljöverket 2023 - Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd (AFS 2023:10) om risker i arbetsmiljön 2025-10-27

Folkhälsomyndigheten 2015 - Uppföljningstid efter hivexposition Vägledning från Folkhälsomyndigheten och Referensgruppen för antiviral terapi (RAV)

Folkhälsomyndigheten 2019 - Rekommendationer om vaccination mot hepatit B

Folkhälsomyndigheten 2020 - Uppdatering av kunskapsunderlag inför revidering av Socialstyrelsens föreskrifter SOSFS 2009:28 om blodverksamhet

Referensgruppen för Antiviral Terapi 2019 - Behandling av hepatit B-virusinfektion hos vuxna och barn – Rekommendation 2019

Referensgruppen för Antiviral Terapi 2021 - Läkemedelsbehandling av hepatit C-virusinfektion hos vuxna och barn 2017 – Behandlingsrekommendation rev 20210930

Bilaga A - Förslag på mall för lokal rutin vid händelse med risk för blodsmitta

Lokal rutin vid händelse med risk för blodsmitta

Gäller enhet(er):

Kontorstid:

Vid händelse med risk för blodsmitta kontakta snarast ansvarig på plats

.....
Funktion (ex: arbetsledare/chef/jour-sköterska) Eventuellt telefonnummer

Som i sin tur kan kontakta läkare (se rutinen när företagshälsan kan kontaktas)

.....
Funktion (ex: avdelningsläkare, konsultläkare, jour) Eventuellt telefonnummer

Vaccinationsdos kan ges på:

.....
(ex: mottagning/vårdcentral/akutmottagning) Eventuellt telefonnummer

Övrig tid:

Vid händelse med risk för blodsmitta kontakta snarast ansvarig på plats.

.....
Funktion (ex: arbetsledare/chef/jour-sköterska) Eventuellt telefonnummer

Som i sin tur kan kontakta läkare (se rutinen när företagshälsan kan kontaktas)

.....
Funktion (ex: avdelningsläkare, konsultläkare, jour) Eventuellt telefonnummer

Vaccinationsdos kan ges på:

.....
(ex: mottagning/vårdcentral/akutmottagning) Eventuellt telefonnummer

Uppföljande vaccination/provtagning kan ske på

.....
(ex: företagshälsovård/vårdcentral) Eventuellt telefonnummer

Upprättad av

Datum

Bilaga B - Provtagningspaket.

Beställningar görs i Cosmic>Beställning>Klinisk mikrobiologi Dalarna>Paket

- *Stickskada personal EJ immun hepatit B:*
Används i alla fall där man **inte är vaccinerad med 3 doser och/eller inte har kontrollerat att anti-HBs ≥ 10 IU/L.**
 - Anti-HBs
 - Infrysningsprov
 - *Stickskada personal immun hepatit B:*
Används bara om man är **vaccinerad med 3 doser och därefter har kontrollerat att anti-HBs ≥ 10 IU/L.**
 - Infrysningsprov
 - *Stickskada smittkälla:*
 - HBsAg
 - anti-HCV
 - HIV 1+2-ak, p24 antigen
 - *Stickskada uppföljning 2 månader:*
 - HBsAg
 - anti-HCV
 - HIV 1+2-ak, p24 antigen
 - *Sickskada uppföljning 6 månader:*
 - HBsAg
 - anti-HCV
-